

Stanovisko České školní inspekce k regulaci užívání mobilních telefonů ve školách

Jedním z často diskutovaných témat současnosti je problematika užívání mobilních telefonů ve školách. Mobilní telefony jsou v dnešní době běžnou součástí každodenního života, jsou důležitým komunikačním nástrojem a nástrojem pro získávání informací a jsou také součástí osobního vlastnictví jejich majitelů. Na úrovni školy je samozřejmě možné (a mnohdy i vhodné nebo dokonce nezbytné) užívání mobilních telefonů regulovat, je však třeba postupovat v souladu s platným právním řádem a vnímat patřičné souvislosti. Veškeré regulace je zároveň třeba činit prostřednictvím školního řádu.

Školní řád nemůže žákům zakázat (plošně, preventivně) nosit do školy věci osobní potřeby, mezi něž je třeba počítat také mobilní telefony (v tomto kontextu je třeba školou rozumět činnost, nikoli pouze místo; vztahuje se tedy i na akce školy mimo obvyklé místo poskytovaného vzdělávání, např. školy v přírodě apod.). Ustanovení, které by zakazovalo nošení mobilních telefonů do školy (plošně, preventivně), by bylo v rozporu s právním řádem. Pravidla pro užívání věcí osobní potřeby může upravovat školní řád v souladu s § 30 odst. 1 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dle uvedeného ustanovení školní řád upravuje podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců ve škole nebo školském zařízení a podrobnosti o pravidlech vzájemných vztahů se zaměstnanci ve škole nebo školském zařízení.

Ředitel školy je tedy oprávněn prostřednictvím školního řádu stanovit pravidla pro používání mobilních telefonů žáky ve škole, a to např. v tom smyslu, že je zakázáno užívat mobilní telefony během vyučování (telefonovat, posílat SMS, sledovat internet apod.), a že je lze používat pouze v době přestávek, volných hodin apod. Takto může škola postupovat především z důvodu rizika vyrušování během vyučovací hodiny, rizika podvádění či napovídání ze strany žáků, rizika zasahování do soukromí jiných osob (fotografování, natáčení na video). Omezení používání mobilních telefonů při vyučování koresponduje s právem žáka na vzdělávání podle § 21 odst. 1 písm. a) školského zákona, které předpokládá, že nebude při vyučování rušen, i s povinností žáků řádně se vzdělávat, v souladu s § 22 odst. 1 písm. a) školského zákona. Dalším důvodem může být snaha zajistit zákonem zaručené právo jiných žáků či zaměstnanců školy na ochranu osobnosti, resp. na ochranu jejich soukromí podle § 81 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Nelze ovšem bez relevantních důvodů zakazovat užívání mobilních telefonů o přestávkách, ve volných hodinách apod., tedy mimo vlastní vzdělávací proces, neboť v tomto čase žáci nemají povinnost se řádně vzdělávat. Samozřejmě přitom platí, že užíváním mobilních telefonů o přestávkách, volných hodinách apod. nesmí být narušováno právo ostatních (žáků i zaměstnanců školy) na soukromí (např. tím, že by žáci o přestávce nebo volné hodině, kdy mohou svůj mobilní telefon používat, někoho bez jeho souhlasu na mobilní telefon natáčeli nebo fotografovali). Samozřejmě ve specifických případech, jako je zejména závažná, opakovaná kyberšikana, které se nedaří zamezit jiným způsobem, by bylo akceptovatelné omezit užívání mobilních telefonů v rámci zajištění ochrany a bezpečnosti žáků či zaměstnanců školy i o přestávkách, volných hodinách apod. Takový postup by pak byl v souladu s § 30 odst. 1 písm. c) školského zákona, který umožňuje upravit prostřednictvím školního řádu podmínky

zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

Stejně tak nelze žákům odebírat mobilní telefony bez důvodu, preventivně, např. tak, že po příchodu do školy je všichni odloží vypnuté na předem určené místo a vezmou si je až při odchodu ze školy, případně že je odloží na začátku vyučovací hodiny a vezmou si je zpět na jejím konci. K takovému postupu v danou chvíli neexistuje žádný relevantní důvod, jakkoli samozřejmě existuje riziko, že by žáci mohli využít mobilní telefon k vyrušování, podvádění apod. I zde je však třeba zmínit specifické případy, např. kyberšikanu, u nichž lze postupovat odlišně.

V případě, že žák poruší školní řád tím, že používá při hodině mobilní telefon, nelze-li jinak, má vyučující právo mu mobilní telefon odebrat pro zbytek vyučovací hodiny, pokud je to takto vymezeno ve školním řádu. Učitel tak zamezí dalšímu vyrušování v rámci vyučovací hodiny, případně dalšímu podvádění nebo nevhodnému zasahování do soukromí jiných (např. jejich natáčením). Odebírání mobilních telefonů na delší časový úsek (zbytek vyučovacího dne apod.) než do konce vyučovací hodiny není vhodné, pedagogický pracovník by tak zasahoval do práva na soukromí podle § 86 občanského zákoníku a vlastnického práva žáka podle § 1011 a násl. občanského zákoníku, více než je nutné. Navíc odpadá účel, pro který byl žákovi mobilní telefon odebrán, tj. rušení při vyučovací hodině, podvádění apod.

Pokud školní řád neupravuje regulaci mobilních telefonů, lze mobilní telefon odebrat v případě, že žák porušuje jeho využíváním jiný bod školního řádu. Školní řád může upravovat, že žáci nesmí při vyučování vyrušovat. Pokud vyrušují tím, že používají mobilní telefon, lze mobilní telefon odebrat. Odebírání mobilních telefonů musí být účelné a přiměřené, je vždy potřeba takovou skutečnost opřít o školní řád a jak již bylo zmíněno, nelze je odebírat bez relevantního důvodu či preventivně.

Česká školní inspekce je ovšem přesvědčena, že na problematiku užívání a regulace mobilních telefonů ve výuce by nemělo být nahlíženo primárně optikou právních mantinelů, ale zejména z hlediska pedagogického a výchovného. Regulace na úrovni školy by v principu měly mít výchovný rozměr, a tedy i v případě úvah nad regulací užívání mobilních telefonů považuje Česká školní inspekce za nezbytné přemýšlet nad tím, kdy je taková regulace pozitivní a kdy má ještě výchovný rozměr, a kdy už jde jen o jednostranný zákaz bez respektu k souvislostem, jako je třeba významná role, kterou mobilní telefony v životě mladých lidí v současnosti hrají. Zároveň by žáci měli porozumět tomu, proč k regulacím dochází a proč jsou nezbytné a vhodné. Stejně tak je na místě s žáky v různých vzdělávacích oborech diskutovat problematiku korektního užívání mobilních telefonů v různých společenských situacích a na různých místech, stejně jako otázky bezpečné práce s mobilními zařízeními a bezpečného pohybu v online prostředí. Důležitý je také postoj a přístup zákonných zástupců žáků. V tomto smyslu lze za vhodnou považovat trojstrannou dohodu mezi školou, žáky a jejich zákonnými zástupci nad způsobem, rozsahem a účelem užívání mobilních telefonů jak ve škole, tak doma.

Za velmi důležité pak Česká školní inspekce považuje to, aby školy uvažovaly také nad možnostmi didaktického využití mobilních telefonů ve vzdělávání i při volnočasových aktivitách žáků v rámci pobytu ve škole.